

VPLYV INFLÁCIE NA OCEŇOVANIE DLHODOBÉHO MAJETKU V PODMIENKACH SRBSKA

The impact of inflation on the measurement of fixed assets in condition of Serbia

Vladimír Surový, Renáta Antalová

Inflácia je makroekonomický jav ale takisto je aj v centre pozornosti každej účtovnej jednotky, najmä vtedy keď miera inflácie významne ovplyvňuje celkovú úroveň cien tovarov a služieb. Mieru inflácie v Slovenskej republike v súčasnosti nemožno považovať za významnú z pohľadu vplyvu na oceňovanie dlhodobého majetku. Podľa vyhlásenia Štatistického úradu Slovenskej republiky miera inflácie v roku 2010 oproti roku 2009 bola v priemere 1%. V rovnakom období v Republike Srbsko, podľa údajov Medzinárodného monetárneho fondu miera inflácie bola 10,3 %. Uvedené konkrétne príklady sú zaujímavé z pohľadu zvaženia či miera inflácie významne ovplyvňuje ceny dlhodobého majetku.

Republika Srbsko je zaujímavá tým, že v novej histórii sa v tejto krajine miera inflácie pohybovala v rozpätí od miernej inflácie až po hyperinfláciu. Extrémna situácia bola v roku 1993 (vo vtedajšej Juhoslávii), keď ročná inflácia dosiahla mieru $2,35 \times 10^{23}$ % (denne 64%). V takýchto podmienkach bola akákoľvek snaha priblížiť sa reálnemu oceňovaniu v aktuálnom čase problematická. V roku 1975 bol vo vtedajšej Juhoslávii schválený Zákon o preceňovaní majetku podnikov (*Zakon o revalorizaciji sredstava organizacija udruženog rada „Službeni list SFRJ“, br. 32/75.*), podľa ktorého sa na dlhodobý majetok vzťahovala povinnosť preceňovania v prípade, že miera inflácie bola vyššia ako 10%. V prípade, že miera inflácie bola nižšia ako 10% mohla účtovná jednotka vykonávať preceňovanie dlhodobého majetku ľubovoľne, na základe rozhodnutia príslušného orgánu účtovnej jednotky.

V súčasnosti v Republike Srbsko bez ohľadu na mieru inflácie preceňovanie dlhodobého majetku nie je povinné ale je možné podľa vlastného rozhodnutia účtovnej jednotky. V dôsledku zmeny hodnoty peňazí v určitom časovom období vznikajú rozdiely medzi pôvodnými obstarávacími cenami a aktuálnymi obstarávacími cenami toho istého majetku. Tieto rozdiely sú výraznejšie pri dlhodobom majetku oproti majetku obežnému a to z dôvodu, že podnik používa dlhodobý majetok relatívne dlhé obdobie, niekoľko rokov, v závislosti od druhu dlhodobého majetku. V praxi podnikov v Republike Srbsko je preceňovanie dlhodobého majetku relatívne časté. Rozdiely medzi pôvodnými obstarávacími cenami a aktuálnymi obstarávacími cenami toho istého majetku sú priamoúmerné intenzite inflácie (rýchlosti akou rastie cenová hladina). S cieľom odstraňovania horeuvedených cenových rozdielov sa vykonáva tzv. „revalorizácia“, v slovenskom jazyku je vhodnejší termín preceňovanie majetku. Preceňovanie dlhodobého majetku v účtovníctve, znamená okrem vyčíslenia cenových rozdielov vzniknutých v dôsledku inflácie aj korekciu t.j. transformáciu účtovnej ceny majetku na aktuálnu obstarávaciu cenu majetku. Znamená to opätovné určenie ceny dlhodobého majetku t.j. korekciu jeho účtovnej ceny s cieľom zosúladenia s aktuálnymi cenami na trhu. Preceňovanie sa môže robiť občas alebo pravidelne – permanentné preceňovanie. V Republike Srbsko je povinná tzv. periodická účtovná závierka, ktorá sa vzťahuje na obdobie kratšie ako rok, pričom v prípade rozhodnutia účtovnej jednotky o preceňovaní dlhodobého majetku sa v rámci periodickej účtovnej závierky vykoná dočasné precenenie a pri koncoročnej účtovnej závierke sa urobí koncoročný revalorizačný

prepočet a v tejto súvislosti budú urobené adekvátne účtovné zápisy v rámci účtovnej uzávierky.

Revalorizačný prepočet a adekvátne účtovné zápisy v rámci účtovnej uzávierky si vyžadujú splnenie nasledovných podmienok:

1. vykonanie riadnej inventarizácie dlhodobého majetku, čo znamená, že jeho účtovný stav je zosúladený so skutočným stavom t.j. sú odstránené eventuálne rozdiely,
2. vykonanie kontroly súladu medzi syntetickými účtami hlavnej knihy a príslušnými údajmi v pomocných knihách všetkých kategórií dlhodobého majetku, ktoré budú predmetom preceňovania,
3. zaúčtovanie ročných odpisov pri dlhodobom majetku, ktorý sa odpisuje,
4. kategorizácia majetku, ktorý bude predmetom preceňovania,
5. účtovná jednotka disponuje informáciami potrebnými pre vykonanie preceňovania,
6. stanovené sú koeficienty preceňovania.

Koeficienty, ktoré sa uplatňujú pri *revalorizačnom* prepočte za účelom opätovného určenia obstarávacej ceny dlhodobého majetku odrážajú rast cenovej hladiny. V prípade čiastočne odpísaného dlhodobého majetku, rovnaký koeficient, ktorým sa vykonáva prepočet pôvodnej obstarávacej ceny sa použije aj na prepočet sumy oprávok odpisovaného dlhodobého majetku.

Rozdiely zistené *revalorizačným* prepočtom sa zaúčtujú (obstarávacia cena a oprávky) na príslušné účty majetku a oprávok k majetku. Rozdiel medzi *revalorizovanou* obstarávacou cenou a *revalorizovanými* oprávkami je *efekt revalorizácie*. V nasledovnej tabuľke je uvedený príklad *revalorizačného* prepočtu a vyčíslenia *efektu revalorizácie*, vybraných druhov dlhodobého majetku.

Tabuľka - príklad *revalorizačného* prepočtu a vyčíslenia *efektu revalorizácie*¹:

Druh dlhodobého majetku	Pôvodné ceny		Koeficient preceňovania	Suma po precenení		Výsledok precenenia		Efekt revalorizácie
	Obstarávacia cena	Oprávky		Obstarávacia cena	Oprávky	Rozdiel – obstarávacia cena	Rozdiel - oprávky	
1	2	3	4	5 (2x4)	6 (3x4)	7(5-2)	8(6-3)	9 (8-7)
Stavby	20.000	6.000	1,30	26.000	7.800	6.000	1.800	4.200
Zariadenia	24.250	10.050	1,30	31.525	13.065	7.275	3.015	4.260
Trvalé porasty	4.000	80	1,30	5.200	104	1.200	24	1.176
Celkom	48.250	16.130	-	62.725	20.969	14.475	4.839	9.636

V hore uvedenom príklade je *efekt revalorizácie* kladný, t.j. v dôsledku inflácie je nevyhnutné navýšiť pôvodnú obstarávaciu cenu dlhodobého majetku. Toto navýšenie nemožno definovať ako výnos a následne zaúčtovať výsledkovo. „Ak by sa navýšenie obstarávacej ceny dlhodobého majetku evidovalo ako výnos (výnos, ktorý vznikol v dôsledku zosúladenia účtovnej hodnoty s trhovou hodnotou dlhodobého majetku), každé zvýšenie cien

¹ Číselné sumy uvedené v tabuľke sú ilustratívne, vzťahujú sa na fiktívne peňažné jednotky. V Republike Srbsko domáca mena je Srbský dinár (Kurs 1€ = 102,130 RSD, Národná banka Slovenska 29.07.2011), ale napriek tomu sa v účtovnej legislatíve peňažné sumy často uvádzajú v eurách.

by produkovalo zvýšenie výsledku hospodárenia“.² Výsledok hospodárenia okrem toho, že je jedným z ukazovateľov ako účtovná jednotka hospodárila, je aj predmetom rozdeľovania. Preto nie je možné aby bolo zvýšenie cien dlhodobého majetku účtované ako výnos. Zvýšenie cien dlhodobého majetku z dôvodu jeho precenenia predstavuje navýšenie vlastného kapitálu a účtuje sa o ňom na tzv. účte „Rezervy z precenenia“.

V prípade, keby prišlo k poklesu cien dlhodobého majetku (deflácia) by bol *efekt revalorizácie* záporný a takúto situáciu je treba účtovať výsledkovo t.j. v takomto prípade vznikajú náklady bežného obdobia. Toto je potrebné z toho dôvodu lebo predmetom rozdeľovania nemôže byť výsledok hospodárenia bez toho aby sa nebralo do úvahy, že v dôsledku poklesu cien dlhodobého majetku prišlo aj k zníženiu vlastného imania. Vlastné imanie predstavuje aj ručiteľskú podstatu pre veriteľov, aby mohli byť uhradené ich pohľadávky v prípade likvidácie účtovnej jednotky, a preto je nevyhnutné zníženie cien dlhodobého majetku definovať a následne zaúčtovať a vykazovať ako náklad. Takisto pokles trhovej ceny dlhodobého majetku je treba aby bol vykazovaný v tom účtovnom období, v ktorom k tomuto poklesu prišlo.

Postup preceňovania je možné vykonať proporcionálne korekciou obstarávacej ceny a oprávok, ich zvýšením, tak ako to bolo ilustrované v hore uvedenej tabuľke. Napr. pri stavbách obstarávacia cena vzrástla z pôvodnej 20.000 na cenu po prepočte na 26.000. Oprávky vzrástli z pôvodných 6.000 na 7.800. Zostatková cena vzrástla zo 14.000 (20.000 mínus 6.000) na 18.200 (26.000 mínus 7.800).

Rovnaký výsledok by sa dosiahol, keby sa prepočítali len oprávky, ich znížením. Napr. pri stavbách by pôvodná obstarávacia cena zostala nezmenená 20.000. Oprávky k stavbám by sa zmenšili o *efekt revalorizácie* o 4.200 t.j. po ich precenení by boli vo výške 1.800 (6.000 mínus 4.200). Zostatková cena aj po takomto prepočte by bola 18.200 (20.000 mínus 1.800). Tento postup je možné uplatňovať pokiaľ by sa za základ odpisovania nebrala obstarávacia cena ale zostatková cena.

V prípade, že by sa precenenie dlhodobého majetku v inflačných podmienkach nerobilo, základ na výpočet odpisov by bol nižší a tým aj výška odpisov. Keďže odpisy okrem toho, že predstavujú zníženie ceny dlhodobého majetku v dôsledku jeho opotrebovania zároveň predstavujú náklady, nižšie náklady z dôvodu nižších odpisov by mali za následok vyšší, nereálny výsledok hospodárenia.

Abstrakt

Napriek tomu, že je inflácia makroekonomický jav, je v centre pozornosti aj vo sfére mikroekonómie. V článku je daný stručný opis spojitosti inflácie a oceňovania dlhodobého majetku. Tento opis je ilustrovaný na príklade Republiky Srbsko, nakoľko práve v tejto krajine sa inflácia v novšej histórii pohybovala v rozpätí od miernej inflácie až po hyperinfláciu.

Kľúčové slová: inflácia, oceňovanie dlhodobého majetku, príklad Republiky Srbsko

Summary

The inflation is mainly the macroeconomic phenomenon. Despite it the inflation is related with microeconomic problems too. The article gives a brief description of the context of

² Pavlović, V.: Računovodstvo. Treće dopunjeno i izmenjeno izdanje. Beograd: Megatrend univerzitet, 2007. Strana 144. ISBN 978-86-7747-284-9

inflation and the valuation of fixed assets. This description is illustrated by the example of Serbia. There was mild inflation and hyperinflation in Serbia in more recent history.

Key words: inflation, valuation of fixed assets, example of Serbia

JEL klasifikácia: M40

Použitá literatúra

- [1] Pavlović, V.: Računodstvo. Treće dopunjeno i izmenjeno izdanje. Beograd: Megatrend univerzitet, 2007. ISBN 978-86-7747-284-9
- [2] Rakovački, M.: Teorija i metodologija knjigovodstva. Treće izdanje. Beograd: Savremena administracija, 1982.
- [3] *Zakon o revalorizaciji sredstava organizacija udruženog rada „Službeni list SFRJ“, br. 32/75.*

Kontakt

Vladimír Surový, Ing., PhD., Katedra účtovníctva a audítorstva, FHI EU v Bratislave, Dolnozemská cesta 1/b, 852 35 Bratislava, tel.: +421 2 67 295 774, vladimir.surovy@euba.sk

Renáta Antalová, Ing. Mgr., PhD., Katedra účtovníctva a audítorstva, FHI EU v Bratislave, Dolnozemská cesta 1/b, 852 35 Bratislava, tel.: +421 2 67 295 756, renata.antalova@euba.sk